

IDEOLOGI OCH VERKLIGHET

Av jur. kand. GUSTAF DELIN

Högerpartiets programkommitté har nu upplösts. Detta betyder långt ifrån att programarbetet inom partiet kommer att avstanna. Tvärtom kommer man nu på olika fronter att arbeta vidare på den grund, som lagts. Sekretären i programkommittén, jur. kand. Gustaf Delin, ger i denna artikel sin syn på arbetet: "Låt aldrig ett programarbete vila! Det måste rulla vidare i form av ständiga revisioner av uppnådda resultat, målsättningar och metoder."

Ideologier får inte bli en ersättning för tankeverksamhet. Det slår en att så mycket i dagens politiska diskussion löper i de ideologiska fåror som plöjdes upp i en helt annan verklighet än den som nutids-

människan lever i. Kanske kan man finna en del av förklaringen till människornas politiska apati i det förhållandet att fattigsamhällets ideologier har så litet väsentligt att ge i det "annorlunda" samhället.

Denna förmodan kan liksom det mesta annat missförstås. "Aha, han har fallit för talet om att ideologierna är döda. Här talar principlösheten!" Den förenklingen är vanlig men inte desto mindre grovt missvisande. Det finns mycket som talar för att de gamla ideologierna lever — eller rättare sagt — hålls levande. Om av slapphet, oförstånd eller äkta övertygelse må vara osagt. Kärnfrågan gäller inte om våra vanligaste ideologier är levande eller döda utan om vi skall fortsätta att hålla liv i dem! Är det inte på tiden att vi skapar nya ideologier?

Vår tids "revolution"

Låt mig ge en bakgrund.

Begreppet "revolution" är missbrukat — men ändå finns det knappast något som så väl uttrycker vad som sker i världen av i dag. En lång rad "revolutioner" äger rum och förändrar villkoren för

mänsklig existens och uppfattning.

De flesta har hört att 90 procent av alla vetenskapsmän och tekniker som någonsin levat, lever och verkar idag. Innebörden häri är att den ojämförligt största delen av det samlade vetandet har växt fram under de senaste 30—40 åren samt att detta samlade vetande fortsätter att växa. Det är en rimlig förmodan att vi hittills förmått göra bruk av endast en bråkdel av våra nya och utvidgade insikter; att vi ännu bara befinner oss i början av en period till vilken ingen historisk motsvarighet finns, där vi måste ställa nya frågor, finna nya lösningar, handla i nya perspektiv.

Vad håller på att ske? Vilka är "revolutionerna"? Totalt är det fråga om en kunskapsrevolution. Denna har medfört en rad "delrevolutioner".

Några få procent av landets befolkning har satts i stånd att producera tillräckligt med livsmedel för allas behov. Detta har möjliggjort urbaniseringsprocessen som i sig själv är den kanske mest ingripande förändring i människans levnadsvillkor som någonsin inträffat.

Kunskapsrevolutionen har förorsakat en omvälvning när det gäller transport och kommunikationer. Världen har krympt. Inom dessa områden stundar en enorm utveckling.

Kunskapsexplosionen har medfört en medicinsk revolution. Infektionssjukdomar är nästan utro-

tade. Människans livslängd har ökats. Världens problem har blivit överbefolkning — kanske det största som mänsklig intelligens någonsin ställts inför.

Det pågår en revolution i fråga om utnyttjandet av jordens naturtillgångar. Vi gör diamanter av kol. Kisel utgör basen för den enorma industriella utvecklingen inom halvledarteknologin varav bl. a. datamaskinen är ett utflöde. Enkla kolväten blir plaster som ersätter stål, aluminium, glas och trä; plaster blir kanske huvudbeståndsdelarna i både maskinerna och deras produkter inom en inte alltför avlägsen framtid. Våra tidigare nästan värdelösa skiffertillgångar kan bli den huvudsakliga energitillgången för århundraden framåt.

Sist men inte minst upplever vi informationsrevolutionen. Förmågan att samla information, dvs. kunskap är själva förutsättningen för allt det andra. Samtidigt växer förmågan att magasinera, utvälja och använda informationen lavinartat. Symbolen för denna omvälvning är datamaskinen. Här står vi bara i början av en utveckling där de flesta av våra invanda begrepp ställs på huvudet.

En ny situation

Mot denna bakgrund förefaller de mera solenna ögonblickens hänvisningar till "liberalism", "konservatism" och "socialism" skäligen meningslösa. I realiteten står vi inför kravet på att utforma en poli-

tisk filosofi — eller kalla det gärna ideologi — som är avpassad för en radikalt annan situation än den i vilka de gamla ideologierna har växt fram och fyllt en funktion.

Detta krav ställs på alla och envar som vill verka i samhällsarbetet men det är naturligt om kravet i första hand ställs på de politiska ledarna. Man får förmoda att det var i insikten härom högerpartiets programkommitté kom till. De mycket vida direktiven från partistyrelsen till kommittén berättigar till den slutsatsen.

Naturligtvis kan inte en grupp människor som ingår i en programkommitté ensamma gå i land med uppgiften att skapa en politisk filosofi. En sådan måste växa fram som en produkt av en mycket större aktivitet, en aktivitet som pågår på flera nivåer, från toppen av hierarkien till basen och med en intensiv växelverkan mellan de olika nivåerna. Vad en programkommitté kan göra är att tillföra debatten material, ställa nya frågor, dra en rad slutsatser, anlägga värderingar, kort sagt provocera den breda diskussion från vilken den politiska ideologien blir ett utflöde.

I viss utsträckning torde högerpartiets programkommitté ha lyckats med detta — även om resurser ifråga om tid och människor inte tillåtit några djupdykningar. En dörr mot framtiden öppnades på glänt. En glimt av framtidens möjligheter och problem kunde

återges och — ville man hoppas — stimulera till fortsatta och större ansträngningar att tränga vidare.

Det är vanskligt att uttala sig om vilka verkningar programarbetet hittills medfört för den politiska debatten inom högerpartiet. Mycket glädjande — och måhända oväntat — har varit det symmerliga positiva gensvar som kommit från vad man med en amerikansk term kan kalla "gräsrotterna". Mindre glädjande — och kanske inte helt oväntat — är den massiva oförståelse som framskymtat här och var på högre nivåer.

Emellertid finns all anledning att hysa gott hopp om programarbetets framtid, inte minst i beaktande av partiledarens personliga intresse för och engagemang i detta arbete. Där finns något av en garanti för att arbetet kommer att återupptas inom kort och bedrivs med den framsynthet som är nödvändig för att högerpartiet skall ta en inteckning i framtiden.

Som medarbetare i den nu upplösta programkommittén är det måhända inte helt orimligt att jag lägger några synpunkter på det utvecklade arbete av denna typ som jag hoppas kommer att bedrivs.

Det är klart att man inte kan förutse framtiden. Framtiden finns inte inskriven i Ödets bok. Vi skapar den själva. Det betydelsefulla är emellertid om vi skall skapa den medvetet eller utan att förstå vad vi håller på med.

Sannolikhetsbedömning

Man kan bedöma sannolikheten för olika utvecklingsfenomen t. ex. vetenskapliga genombrott, epokgörande uppfinningar, miljöpåverkan, befolkningsutveckling m. m. Detta är möjligt med utgångspunkt i redan kända fakta. Detta är den ena sidan av saken, nämligen förutsägelsen, vilken kan ha formen av linjär projektion eller en mera nyanterad prognos. Det räcker dock inte att närma sig framtiden med ett försök att "objektivt" beskriva den. Varje konstruktivt närmande till framtiden har två sidor nämligen *förutsägelse* och *målsättning*. Målsättningen är beroende på medvetna val, på värderingar. Detta är det politiska momentet. Beskrivningen är teknik, normeringen är politik.

Den fundamentala skillnaden mellan dem som känt sig stimulerade av programarbetet och dem som betraktar det med skepsis är att de förra insett att den enskildes och samhällets framtid — och mänsklighetens med för den delen — bokstavligen kan bli vad vi väljer att den skall bli. Det finns många alternativa "framtider". Med det korta perspektiv som politiken oftast arbetat med hittills har det inte alltid framgått var de kritiska beslutspunkterna varit belägna. Bristen på förutseende, bristen på insikt har fördolt valfriheten. Ett exempel på varthän detta kan leda utgör miljöförstörelsen vilkens omfattning och konsekvenser nu uppenbaras för en chockerad allmän-

het och lika chockerade politiker.

Politik handlar om människors och samhällets framtid. Därför måste ett viktigt avsnitt av den politiska verksamheten bestå i att skapa underlag för beslut som rör denna framtid. Detta är centralt. Ju bättre beslutsunderlag desto större valfrihet och desto bättre beslut. Med nuvarande vetenskapliga och tekniska kunskap har vi fantastiska möjligheter att välja vår framtid — det gäller både den kollektiva och den individuella. Vår främsta uppgift blir att göra klart för oss själva vad vi vill och strävar efter. Det är en enorm skillnad mellan att låta förändringar inträffa och att välja de förändringar vi vill åstadkomma.

Idealister och realister

Det fordras mycket för att man skall gå i land med uppgiften. Bl. a. behövs det ett samarbete mellan idealisterna, visionärerna och utopisterna å ena sidan samt "realisterna" å den andra. Härför krävs naturligtvis att de förra inte betraktas som blåögda galningar eller de senare som trångsynta fackidioter. Det gäller för båda kategorierna att konstruktivt tillägna sig varandras synsätt och metoder.

Slutligen den synpunkt som måhända är viktigast. Låt aldrig ett programarbete vila! Det måste rulla vidare i form av ständiga revisioner av uppnådda resultat, målsättningar och metoder. Tro inte att framtiden kan kartläggas en

gång för alla och sedan fångas in i programmatiska termer! Den tiden är förbi för gott. Den accelererande utvecklingen tillåter inte en sekunds vila.

Med andra ord. Programarbete i dag och i morgon är en ändlös process. Varje förutsägelse skall följas av en revidering; en revidering

av en ny revidering. Det gäller att hela tiden försöka ligga steget före de snabba förändringarna. Det gäller att hämta ständigt mera kunskap och insikter ur de misstag och felbedömningar som man ofta och oundvikligen kommer att göra sig skyldig till.

Vid val av specialstål

STÅLMANUFAKTUR
STÅNGSTÅL • BAND
PLÅT • TRÅD • RÖR
STÅLGJUTGODS
SECO HÅRDMETALL